

Müzik Öğretmeni Yetiştirmede Alanda Eğitim

Field experince in education of music teacher

Mehlika DÜNDAR

G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Müzik Eğitimi Anabilim Dalı,
ANKARA-TÜRKİYE

ÖZET

Dördüncü sınıfın birinci yarıyılında yer alan "Okul Deneyimi II" dersinin Müzik Eğitimi Anabilim dalındaki dördüncü sınıf öğrencilerine on dört haftalık uygulaması sonucunda elde edilen verilere ilişkin değerlendirmeler bu bildirinin konusunu oluşturmaktadır.

Müzik Eğitimi programlarında 1998-1999 eğitim-öğretim yılında yer alan "Okul Deneyimi II" dersinin 2001-2002 eğitim-öğretim yılında ilk defa uygulanması nedeniyle değerlendirme anketi bu derse yönelik düzenlenirken, bu dersin bir uzantısı olan "Öğretmenlik Uygulaması" dersi ile bir bütün olarak düşünülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Müzik Eğitimi, Alanda Eğitim

ABSTRACT

This article deals with the data and observations obtained as a result of teaching the lesson of Scholl Experience II which is taught in the first semester of the fourth year to the students of the Department of Musical Education in the fourth class for fourteen weeks.

Because the lesson of Scholl Experience II which was introduced into the programme in 1998-1999 Education and Teaching year was for the first time taught in 2001-2002 Education an Teaching year, the assesment sheet was prepared for this lesson but Applied Teaching Lessons which are the continuation of this lesson and School Experience II are regarded as complementing each other.

Key Words: Music Education, Field Experience

1. GİRİŞ

Müzik öğretmeni adayı için en önemli aşamalardan biri, alanda kazandığı deneyimdir. Bu deneyimi en verimli şekilde, öğrendiği bilgileri uygulama okullarında öğrencilere aktararak kazanacaktır. Müzik öğretmeni adayına daha öğrencilik yıllarında, alanda deneyim kazandırmaya yönelik dersler; “Okul Deneyimi I”, “Okul Deneyimi II” ve “Öğretmenlik Uygulaması” dersleridir. Bunlardan “Okul Deneyimi I” dersi birinci sınıfın ikinci yarıyılında yer alan, sadece gözleme dayalı bir derstir. “Okul Deneyimi II” ve “Öğretmenlik Uygulaması” dersleri ise sadece gözleme dayalı olmayıp, müzik öğretmeni adayının aktif biçimde öğretimin içinde yer aldığı derslerdir. “Okul Deneyimi II” dersinin aynı zamanda, öğretmen adaylarını dördüncü sınıfın ikinci döneminde alacakları “Öğretmenlik Uygulaması” dersine hazırlayıcı bir rolü de vardır.

Alan bilgisi dersleri, müzik öğretim teknikleri ve alandaki uygulamalarının temellerini oluşturmaktadır. Fakat müzik öğretmeni adayının alan bilgisi ile yeterli ölçüde donatılması kadar, bu bilgilerin gerçek alanlarda (ilk ve orta öğretim kurumlarında) uygulama yoluyla aktarımı da önem taşımaktadır.

Müzik öğretmeni adayı, eğitim süreci içinde birçok aşamadan geçse de, “Aday Öğretmenlik” aşaması bunların içinde en önemlisini oluşturmaktadır. Aday öğretmenlik sürecinin başlamasıyla, müzik öğretmenliği yaşamına ilk adımlar atılmış olacaktır. Sonuçta aday öğretmene, müzik eğitimi alanında, hem gözleyip öğrenerek, hem de öğretmek bizzat çalışma fırsatı verilebilmekte, bu yolla, daha mezun olmadan alanda deneyim kazanmaya başlamasına olanak sağlanabilmektedir (Verrastro and Leglar, 1992).

Aday öğretmenler, öğretmekle görevlendirildikleri çeşitli sınıflara göre uygun materyalleri ve metotları seçmeyi öğrenerek, bir yandan da gözlem yapma şansı bulmaktadırlar. Planlama, öğretme ve değerlendirme yoluyla öğretmen olarak kendilerine güven duymayı öğrenerek, müzik öğretmenliğinin en zor dönemini yürütmeye çalışırlar (Boney and Rhea, 1970).

2. YÖNTEM

Bu araştırmada mevcut durum, anket yoluyla veri toplanarak ve öğretmen adaylarının görüşlerine dayalı olarak saptanmıştır.

Görüşlerinden yararlanan G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Müzik Eğitimi Anabilim Dalı dördüncü sınıf öğrencilerinin tümü örneklem grubu olarak ele alınmıştır.

Örneklem grubunun, Okul Deneyimi II dersi Gözlem Raporları, Okul Deneyimi Süreç Dosyaları ile uygulanan anketlerden elde edilen veriler bir bütünlük içinde değerlendirilmeğe çalışılmıştır.

Anketin daha güvenilir sonuçlar vermesi için, öğretmen adaylarının, öğretmenlik uygulaması derslerini alması, sınıf ortamında müzik öğretimi uygulamalarına geçmeleri beklenmiştir.

2002-3003 öğretim yılı birinci döneminde, “Okul Deneyimi II” dersinin kapsamı içindeki 13 etkinlik, dördüncü sınıf öğrencileri tarafından gözlenmiş, gözlem sonuçları seminer derslerinde tartışılarak değerlendirilmiştir.

Aynı öğretim yılının ikinci döneminde ise, Müzik Eğitimi Anabilim Dalı, dördüncü sınıf öğrencilerine, 11 soruluk “Okul Deneyimi II Dersi Değerlendirme Anketi” verilmiş; bunlardan 9 kapalı uçlu sorunun cevapları ve dağılımları çizelge 1’de sunulmuştur. Diğer 2 açık uçlu sorudaki aday öğretmenlerin belirtmiş oldukları görüşler frekanslarına göre sıralanmaya çalışılmıştır.

“Okul Deneyimi II Dersi Değerlendirme Anketine” dördüncü sınıf öğrencisi 50 kişi katılmıştır.

3. BULGULAR

Uygulanan anket sonuçlarına göre elde edilen bulgular Çizelge 1’de gösterilmiştir.

Çizelge 1: Öğretmen Adaylarının Görüşleri

Öğretmen Adaylarının Görüşleri		Tamamen Katılıyorum	Büyük Ölçüde Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Çok Az Katılıyorum	Hiç Katılmıyorum
1- “Okul Deneyimi II” dersi, “Öğretmenlik Uygulaması” dersine hazırlayıcı niteliktedir.	(f) %	(8) 16.00	(31) 62.00	(10) 20.00	(1) 2.00	- -
2- “Okul Deneyimi II” dersini aldıktan sonra “Öğretmenlik Uygulaması” dersinde kolaylık hissettim.	(f) %	(4) 8.00	(26) 52.00	(13) 26.00	(5) 10.00	(2) 4.00
3- “Okul deneyimi II” dersini almak, uygulama sürecinde heyecan duygularımı olumlu yönde etkilemiştir.	(f) %	(3) 6.00	(14) 28.00	(22) 44.00	(9) 18.00	(2) 4.00
4- “Okul deneyimi II” dersi ve “Öğretmenlik Uygulaması” dersinin aynı okulda yürütül-mesi, okul ortamına alışma açısından yararlı olmuştur.	(f) %	(14) 28.00	(16) 32.00	(10) 20.00	(1) 2.00	(9) 18.00
5- “Okul deneyimi II” dersi ve “Öğretmenlik Uygulaması” dersinin farklı okullarda yürütül-mesi, çeşitli okul ortamını tanıma açısından yararlı olmuştur.	(f) %	(4) 8.00	(26) 52.00	(14) 28.00	(3) 6.00	(3) 6.00
6- “Okul Deneyimi II” dersi, meslekte deneyim kazanmama yardımcı olmuştur.	(f) %	(7) 14.00	(26) 52.00	(14) 28.00	(3) 6.00	- -
7- Müzik Öğretmenliğine kendime hazır hissediyorum.	(f) %	(14) 28.00	(26) 52.00	(7) 14.00	(2) 4.00	(1) 2.00
8- “Okul Deneyimi II” ve “Öğretmenlik Uygulaması” dersleri sonucunda, müzik öğretmenliği, mesleki beklentilerime uygun gelmektedir.	(f) %	(2) 4.00	(23) 46.00	(15) 30.00	(9) 18.00	(1) 2.00
9- İleride müzik öğretmenliği yapacağım alanı tanıyorum.	(f) %	(11) 22.00	(25) 50.00	(9) 18.00	(4) 8.00	(1) 2.00

Çizelge 1’den izlenebileceği gibi; Öğretmen Adayları, “Okul Deneyimi II” dersinin, “Öğretmenlik Uygulaması” dersine hazırlayıcı olduğu görüşüne; %16 oranında tamamen, %62 oranında büyük ölçüde, %20 oranında kısmen, %2 oranında çok az katıldıklarını belirtmişlerdir. Hiç katılmadığını belirten öğrenci olmamıştır. Bu oranlar her iki dersin birbiriyle organik bir bağıntı gösterdiğini düşündürmektedir.

“Okul Deneyimi II” dersinin, “Öğretmenlik Uygulaması” dersini kolaylaştırıcı olduğu görüşüne; Aday öğretmenler, %8 oranında tamamen, %52 oranında büyük ölçüde, %26 oranında kısmen, %10 oranında çok az katıldıklarını belirtmişlerdir. %4 oranında ise hiç katılmadıklarını belirtmişlerdir. Buradan çıkan sonuca göre “Okul Deneyimi II” dersinin “Öğretmenlik Uygulaması” dersi üzerine kolaylaştırıcı etkisinden çok, hazırlayıcı bir etkisi olmuştur.

Okul Deneyimi II dersinin, müzik öğretmeni adaylarının heyecanlarını olumlu yönde etkilediği görüşüne; %6 oranında tamamen, %28 oranında büyük ölçüde, %44 oranında kısmen, %18 oranında çok az olarak katıldıkları belirlenmiştir. Hiç katılmayanların oranı %4’tür. Kısmen katılanların %44 oranında olması, müzik öğretmeni adaylarının sınıf içi çalışmalarda heyecan faktörünü yenediklerini göstermektedir.

Okul Deneyimi II ile Öğretmenlik Uygulaması derslerinin aynı okullarda yürütülmesinin uyum olabileceği konusundaki görüşe, aday öğretmenlerin; %28 oranında tamamen, %32 oranında büyük ölçüde, %20 oranında kısmen, %2 oranında çok az oranında katıldıkları belirlenmiştir. %18 oranında ise hiç katılmadıkları saptanmıştır. Hiç katılmayanların %18 oranında olması, uygulama okullarındaki bazı olumsuz koşulların bunda etkisi olduğunu düşündürmektedir.

Okul Deneyimi II dersi ile Öğretmenlik Uygulaması dersinin farklı okullarda yürütülmesinin uygun bulunup bulunmadığı konusunda, aday öğretmenlerin görüşleri; %8 oranında tamamen, %52 oranında büyük ölçüde, %28 oranında kısmen, %6 oranında çok az olarak tesbit edilmiştir. Bu görüşe hiç katılmayanların oranı ise %6’dır. Bu sonuç, müzik öğretmeni adaylarının Okul Deneyimi II dersi ile Öğretmenlik Uygulaması dersini, aynı veya farklı okullarda sürdürmelerinin, başarılarını değiştirmede sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Okul Deneyimi II dersinin, meslekte deneyim kazandırma açısından etkisi olduğu görüşüne müzik öğretmeni adayları; %14 oranında tamamen, %52 oranında büyük ölçüde, %28 oranında kısmen, %6 oranında çok az düzeyinde katılmış, bu görüşe hiç katılmayan olmamıştır. Buradan çıkan sonuca göre ankete katılan öğretmen adaylarının hepsi, yukarıda

verilen oranlarda dağılım göstererek, Okul Deneyimi II dersinin meslekte deneyim kazandırmaya yardımcı olduğu görüşüne katılmaktadır. Okul Deneyimi II dersinin, müzik öğretmeni adaylarına mesleki deneyim kazandırmada etkisi olmadığı görüşüne hiçbir aday öğretmen katılmamıştır.

Müzik öğretmeni adaylarının kendilerini öğretmenlik mesleğine hazır hissettikleri görüşüne; %28 oranında tamamen, %52 oranında büyük ölçüde, %14 oranında kısmen, %4 oranında çok az katıldıkları belirlenmiştir. %2 oranında ise hiç katılmadıkları ortaya çıkmıştır. Buna göre %80 oranındaki öğrenci grubu kendilerini çeşitli düzeylerde öğretmenlik mesleğine hazır hissetmektedir.

Aday öğretmenleri, Okul Deneyimi II ve Öğretmenlik Uygulaması dersleri sonucunda müzik öğretmenliğinin, mesleki beklentilerine uygun olduğu görüşüne; %4 oranında tamamen, %46 oranında büyük ölçüde, %30 oranında kısmen, %18 oranında çok az katıldıklarını, %2 oranında ise hiç katılmadıklarını belirtmişlerdir. Buradan çıkan sonuca göre %50 oranındaki aday öğretmen çeşitli düzeylerde, müzik öğretmenliği modelini, gerçek ortamlarda gözledikleri, yaşadıkları müzik öğretmenliği modelinde bulamamışlardır.

Aday öğretmenler, müzik öğretmenliği alanının iyi tanındığı görüşüne; %22 oranında tamamen, %50 oranında büyük ölçüde, %18 oranında kısmen, %8 oranında çok az katıldıklarını belirtmişlerdir. %2 oranında ise hiç katılmamışlardır. Buradan çıkan sonuca göre, adayların %72 oranında müzik öğretmenliği mesleğini çeşitli düzeylerde tanıdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Okul Deneyimi II Dersi Değerlendirme Anketinde yer alan açık uçlu sorular, öğrencilerin belirtilmiş oldukları görüşlerin frekansına göre, en yüksekten, en düşüğe doğru sıralanmış ve böylece sorunlar, sıralama ölçeği ile açıklanmaya çalışılmıştır.

Okul Deneyimi II dersinde karşılaşılan en büyük zorluk, öğrenci görüşlerine göre şu şekilde sıralanmıştır.

- Sınıf kontrolünün sağlanması,
- Çok kalabalık bir grup olarak, az sayıdaki sınıflara ders anlatmak,
- Aday öğretmenlerin ciddiye alınmaması

- Ulaşım,
- Rehber öğretmenin ders dışı etkinlik istemesi,
- Rapor yazmaya zaman bulamamak,
- Tecrübeli bir öğretmen performansının aday öğretmenlerden istenmesi,
- Uygulama öğretmenin, aday öğretmenlere olan tavırları ile, uygulama öğretim elemanı okula geldiği zaman tavırları arasındaki tutarsızlık,
- Okul yöneticilerinin katı tutumları,
- Okul şartlarına eşlik etmek,
- İlköğretim müfredat programının yoğun olması,
- Okul seçimlerinde aday öğretmenlerle görüşülmemesi,

Bu ölçekten görüleceği gibi, Okul Deneyimi II dersinde karşılaşılan en büyük zorlukların başında, “sınıf kontrolünün sağlanması” gelmektedir.

Okul Deneyimi II dersinin, kazandırdığı en önemli davranış, müzik öğretmeni adayları tarafından şu şekilde sıralanmıştır.

- Öğrencilerle iletişim kurmayı öğrenmek,
- Öğrencilere nasıl davranılması gerektiğini öğrenmek,
- Plansız, programsız hareket etmemeyi öğrenmek,
- Müzik öğretmenliğine alışmak,
- Güven kazanmak,
- Deneyim kazanmak,

Müzik öğretmeni adayları tarafından Okul Deneyimi II dersinin kazandırdığı en önemli davranış, “öğrencilerle iletişim kurmayı öğrenmek” olarak saptanmıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

1998-1999 öğretim yılında uygulamaya konulan müzik eğitimi lisans programı, bazı konularda yeterli bulunmasa da müzik eğitime yönelik uygulamalarıyla doğru bir yaklaşıma sahiptir. Eski programda 21 günlük öğretmenlik uygulaması ile mezun olan öğretmen adayları, yeni programda üç dönem uygulamaya yönelik dersleri alıp, başarılı olduktan sonra mezun olabilmektedirler. 2002-2003 öğretim yılında dördüncü sınıfta olan ve öğretmenlik uygulaması derslerini yürüten Müzik Eğitimi Anabilim Dalı öğrencileri,

Okul Deneyimi II dersi değerlendirme anketi sonuçlarına göre % 28'i tamamen, % 52'si büyük ölçüde olmak üzere % 80 oranında kendilerini müzik öğretmenliğine hazır hissetmektedirler.

Okul Deneyimi II dersinin, Öğretmenlik Uygulaması dersi üzerine en büyük katkısı, anket sonucuna göre öğretmenliğe hazırlayıcılık yönünde olmuştur. Nitekim araştırmada müzik öğretmeni adaylarının %16'sı tamamen, %62'si büyük ölçüde olmak üzere %78'nin, bu görüşü desteklemekte oldukları ortaya çıkmıştır.

Okul Deneyimi II dersinde, aday öğretmenlerin karşılaştıkları en büyük zorlukların başında sınıf kontrolünün sağlanması ve kalabalık gruplarla az sayıda derse girmek gelmektedir. Diğer bir zorluk ise Okul Deneyimi II dersi uygulaması okullarda sürdürülürken; Okul Deneyimi II dersinin kapsamı içinde olan 13 etkinliğin gözlem raporlarının oluşturulmasıdır.

Ulaşılan bu sonuçlar ışığında şu öneriler getirilebilir. Okul Deneyimi I-II dersleri için 4 saat, Öğretmenlik Uygulaması dersi için ise ayrılan 6 saatin, uygulama okullarında verimli geçebilmesi, programların, aday öğretmenlerin farklı sınıflarda gözlem yapacakları ve ders verecekleri şekilde, okul idaresi tarafından düzenlenmesine bağlıdır. Böylece aday öğretmenler çok sayıda ve farklı sınıflarda ders anlatıp, gözlem yapma şansına sahip olacaklardır. Uygulama okulu idarecilerine bu konuda büyük görevler düşmektedir.

Alanda deneyim kazandırmak için 7-8 kişilik gruplar halinde uygulama okullarına gönderilen aday öğretmenlere, sınıfların kalabalık, müzik odalarının küçük olması nedeniyle oturacak yer bulunamamakta ve aday öğretmenler tarafından da bu sayı çok bulunmaktadır. Öğretmenlik uygulamasında, her aday öğretmenin aktif katılımcı olduğu müzik derslerinde, aday öğretmen sayısının fazlalığı kişi başına düşen ders anlatma süresini azaltmakta ve verimliliği düşürmektedir. Bu nedenlerle özellikle Öğretmenlik Uygulaması dersinde, her müzik öğretmenine düşen aday öğretmen sayısı ideal bir rakam olmamakla birlikte 4'ü geçmemelidir.

Okul Deneyimi II dersi, öğretmen adayının uygulama okulunda, öğrenme-öğretme süreci içerisinde uygulama ve değerlendirme yapması amacıyla planlanan bir derstir (YÖK/Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi, 1998). Bu ders kapsamı içerisinde bulunan 13 etkinliğin gözlenip raporlarının tutulması gereklidir. Fakat

uygulama okullarındaki öğretime aktif katılma sürecinin başladığı 4. veya 5. haftadan sonra aday öğretmenlerin bir yandan etkinlik raporlarını kaydetmeleri, bir yandan da yıllık planlarda yer alan konulara hazırlanıp ders anlatmaları bu dersin uygulanışını zorlaştırmaktadır. Okul Deneyimi II dersinin içinde yer alan etkinliklerin sayısı azaltılarak, müzik eğitimi alanındaki uygulamalara ve uygulama okullarındaki yıllık planların uygulanmasına aday öğretmenlerin yoğunlaştırılması daha yararlı görülmektedir.

Alanda deneyim kazandırmaya yönelik (Okul Deneyimi I, Okul Deneyimi II, Öğretmenlik Uygulaması) derslerin başarılı yürütülmesi iki önemli faktöre bağlıdır. Bu faktörlerden biri uygulama okulu, diğeri uygulama öğretmenidir. Uygulama okulu, uygun öğrenme ortamının sağlanması açısından önemlidir. Fakat uygulama öğretmeni aday öğretmenin meslek yaşamında önemli izler bırakacaktır. Uygulama öğretmenin, önde gelen en temel görevleri; aday öğretmenin okul ve sınıf ortamına uyumunu sağlamak; uygulama okullarındaki öğrencilerle, aday öğretmenler arasında iyi iletişim kurabilmesine yardımcı olmak; ve müzik öğretimi konusunda rehberlik etmektir. Uygulama öğretmeni rehberliğini sürdürürken, meslek yaşamının henüz başında olan aday öğretmenlerden tecrübeli bir öğretmen performansı beklememeli, aday öğretmenlik sürecinin adım adım gelişmesine izin vermelidir.

KAYNAKLAR

- Boney, J., and Rhea, L. (1970). *A Guide to Student Teaching in Music in Music*. New Jersey: Prentice Hall
- Verrastro, R., and Leglar, M. (1992). *Music Teacher Education*. New York: Schirmer Books
- YÖK / Dünya Bankası, Milli Eğitimi Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi. (1998). *Fakülte-okul işbirliği*. Ankara: Öğretmen Eğitimi Dizisi